

דברי סיכום לפרק "כל כתבי"

עקרונות ההלכה שבפרק זה מבוססים על השיטה שכובי דליקה בשבת יש בו איסור מן התורה, ומדובר כאן במקרי דליקה שאין בהם כל חשש של סכנת נפשות. אכן, כדורותינו שמצד אחד גדולה סכנת הנפשות מחמת התפשטותה של דליקה בשל דרכי הבנייה וריבוי מציאות המרים דליקים בכתים, ומאידך גיסא נוקטים רוב הפוסקים בשיטה שכובי דליקה יש בו איסור רק מדברי חכמים, — הרי יש הבדלים ניכרים בין הפוסקים שנאמרו בהלכות אלה בתלמוד ובין מה שנהוג הלכה למעשה בענין זה. מכל מקום, סיכומי דברים שבפרק הם שאין מצילים מן הדליקה אלא דברים הנהוצים לצורכנו של אדם באותה שבת עצמה, ודברים שאפשר לטלטל בלי תוספת יתרה של משא, וכאופן שלא יהא ניכר לרבים. אכן, בכמה דרכים המפורשות בפרק התירו להערים ולהציל יותר, שכן כל עיקרו של האיסור אינו אלא מחמת גזירה, ולא העמידו חכמים דבריהם עד כדי כך לעשות סייגים וגזרות לגזרותיהם.

כיון שנדונה הצלת כתבי הקודש ונתבררו ההלכות עד כמה מותר להקל בהצלת הכתבים הללו היה הכרח לברר מה הם הדברים שאינם כלולים לענין זה בתוך "כתבי הקודש" שיש בהם דברי קדושה שונים. מכיון שדובר בדליקה נתעוררו דרך אגב כמה שאלות אחרות; האם מותר להשתמש בדברים שנעשו על ידי נכרים בשבת, בין בכיבויה של הדליקה ובין בדברים אחרים. ואף כאן נקבע כלל שהוא יסודן של הלכות מפורטות, ועיקרו: כל דבר שלא נעשה בשביל יהודי במישרון, או שנעשה מלכתחילה לתועלתו של הנכרי, אף שנעשה בשבת — מותר לישראל להשתמש בו. אולם אסור לישראל להשתמש בדבר שעשה הנכרי בשבילו בשבת ואפילו לא בקש ממנו לעשות כן, וכל שכן אם אמר לנכרי, שכן עצם האמירה לנכרי בשבת אף היא כגדר איסור ("שבות").